

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
DIREKTORAT ZA CIVILNO PRAVO

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342
F: (01)369 5783
E: gp.mp@gov.si
www.mp.gov.si

Urad Vlade RS za komuniciranje
Gregorčičeva 25
1000 Ljubljana

gp.ukom@gov.si

Številka: 091-11/2017/4

Datum: 11. 4. 2018

Zadeva: ZD (predlagam.vladi.si) – pojasnilo glede predloga za popravek 128. člena ZD, predlog št. 2255

Zveza: Vaš dopis št. 092-29/2012/1 z dne 9. 2. 2017 in vaš dopis št. 092-29/2012/4 z dne 9. 11. 2017 (urgenca)

Ministrstvu za pravosodje ste z navedenim dopisom dne 16. 2. 2017 posredovali predlog, prejet prek spletnega orodja *predlagam.vladi.si*, v katerem predlagatelj oziroma predlagateljica predlaga dopolnitev 128. člena Zakona o dedovanju¹ (ZD). Po predlogu naj bi država oziroma občina, ki je dajala pomoč zapustniku v skladu s predpisi o socialnem varstvu, imela možnost uveljavljati ali ne uveljavljati zakonite zastavne pravice in to le na tistih zapustnikovih stvareh, ki so bile v njegovi lasti v času prejemanja pomoči, ne pa tudi na stvareh, ki jih je pridobil po koncu prejemanja te pomoči. V predlogu je zapisan tudi rok desetih let od zadnjega prejema pomoči, v katerem naj bi imela država oziroma občina pravico uveljavljati zakonito zastavno pravico. Po preteku desetih let naj bi terjatev zastarala. Po proučitvi predloga vam v nadaljevanju posredujemo odgovor Ministrstva za pravosodje.

Uvodoma pojasnjujemo, da je 22. 10. 2016 začela veljati novela ZD-C, s katero je bil noveliran tudi 128. člen ZD, ki sedaj določa sledeče:

»(1) Dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji do višine vrednosti prejete pomoči, če ni v predpisih o socialnem varstvu določeno drugače. Ta omejitev se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, do katere se dedovanje omeji, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine.

(2) Če gre za zapuščino brez dedičev, ki postane last Republike Slovenije, se ne glede na določbe predpisov o socialnem varstvu, dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do celotne višine prejete pomoči, če se je pomoč financirala iz proračuna občine.

¹ Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odl. US, 117/00 – odl. US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odl. US.

(3) Premoženje, ki postane lastnina Republike Slovenije ali občine, se s sklepom izroči pristojnemu organu Republike Slovenije oziroma pristojnemu organu občine.

(4) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena odloči sodišče, da dedujejo dediči vse zapustnikovo premoženje, če se ti obvežejo povrniti vrednost dane pomoči, do katere bi se po določbah zakona omejilo dedovanje, Republiki Sloveniji oziroma občini.

(5) Republika Slovenija oziroma občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, ima v zavarovanje svoje terjatve iz prejšnjega odstavka do celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino.

(6) Za pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu se šteje vse, kar je zapustnik zaradi slabega premoženjskega stanja prejel na podlagi zakona ali splošnega akta občine v denarju ali v obliki oprostitve plačila.

(7) Dedovanje premoženja osebe se po tem členu omeji tudi do višine vrednosti stroškov pogreba, če je stroške pogreba krila občina v skladu z določbami zakona, ki ureja pogrebno in pokopališko dejavnost.«.

Dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se torej po novelirani ureditvi omeji do višine vrednosti prejete pomoči, če ni v predpisih o socialnem varstvu določeno drugače. Dikcija, da se dedovanje »omeji do celotne višine prejete pomoči, če ni v predpisih o socialnem varstvu določeno drugače«, pomeni, da se del premoženja, ki ustreza vrednosti pomoči, ne deduje, natančneje takšno premoženje ne postane del zapuščinske mase, ki je predmet dedovanja. Vrednost tega dela premoženja mora torej biti enaka vrednosti prejete pomoči, če ni v predpisih o socialnem varstvu določeno drugače.

Zakon o socialnovarstvenih prejemkih (ZSVarPre)² pa v 54.a členu določa drugače, in sicer:

»(1) Dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika.

(2) Za prejeta izredno denarno socialno pomoč iz 33., 34.a in 34.b člena tega zakona, se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji.

(3) Dedovanje zapustnikovega premoženja, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se omeji v vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če mu je bila ta pomoč dodeljena, ker je imel v lasti stanovanje, v katerem je dejansko prebival ter imel prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120.000 eurov, in ki si s tem stanovanjem preživetja začasno ni mogel zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ni mogel vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in je soglašal z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je bil, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije.

ZSVarPre torej določa, da se v večini primerov dedovanje ne omeji v vrednosti celotnih prejemkov socialne pomoči, v nekaterih primerih (ko gre za kratkotrajne) pa se prejemki iz

² Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13, 90/15 in 88/16.

naslova socialne pomoči sploh ne vračajo oziroma omejitev dedovanja iz tega naslova ni mogoča.«.

Tudi če so po navedenih določbah izpolnjeni pogoji za omejitev dedovanja, pa do omejitve dedovanja ne pride, če se dediči obvežejo povrniti vrednost dane pomoči, do katere bi se po določbah zakona omejilo dedovanje, Republiki Sloveniji oziroma občini. V takem primeru po četrtem odstavku 128. člena ZD sodišče odloči, da dedujejo dediči vse zapustnikovo premoženje. Ker pa se dediči obvežejo povrniti vrednost dane pomoči, je v petem odstavku 128. člena ZD določeno, da ima Republika Slovenija oziroma občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, v zavarovanje te svoje terjatve do njenega celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino. Zakonita zastavna pravica je torej določena le za navedeno situacijo, določena pa je z namenom hitrejšega postopka poplačila terjatve države oziroma občine, če do njenega plačila ne pride prostovoljno. V primeru prostovoljnega plačila zastavna pravica države oziroma občine seveda preneha.

V predlogu je predlagano tudi, da bi država oziroma občina *lahko* uveljavljala zakonito zastavno pravico, kar pomeni, da bi imela tudi možnost, da je ne uveljavlja. Možnost države oziroma občine, da se ne poplača iz zapuščine, določa že 129. člen ZD:

»(1) Republika Slovenija ali občina, iz proračuna katere se je financirala pomoč zapustniku v skladu s predpisi o socialnem varstvu, se lahko odpove pravici do povračila te pomoči, če so zapustnikovi dediči, njegov zakonec ali njegovi otroci, ki so sami potrebni pomoči, ali če bi premoženje, ki bi postalo lastnina Republike Slovenije ali občine, predstavljalo zanjo breme ali bi zaradi upravljanja ali razpolaganja s to lastnino imela nesorazmerne stroške.

(2) Pod pogoji iz prejšnjega odstavka se lahko občina odpove tudi pravici do povračila stroškov pogreba, ki jih je krila v skladu z določbami zakona, ki ureja pogrebno in pokopališko dejavnost.

(3) Republika Slovenija in občina se lahko odpovesta pravici po prejšnjih odstavkih v treh mesecih od dneva, ko sta bili obveščeni o uvedenem dedovanju.«.

Določba 129. člena torej upošteva tudi situacije, ko zapustnikovi dediči ne bi mogli povrniti pomoči, ki jo je prejel zapustnik, ker so sami potrebni pomoči. Poleg tega je bila z ZD-C dodana še ena možnost, po kateri ne pride do poplačila, in sicer, če bi premoženje, ki bi postalo lastnina Republike Slovenije ali občine, pomenilo obremenitev za državo ali občino oziroma bi z njegovim upravljanjem ali posli razpolaganja imeli nesorazmerne stroške.

Sklepno dodajamo, da je Ustavno sodišče Republike Slovenije ob odločanju o ustavnih skladnosti ureditve omejitve dedovanja besedilo 128. člena³ takrat veljavnega Zakona o dedovanju⁴ sicer razveljavilo (odločba U-I-330/97-28 z dne 30. 11. 2000⁵), saj je bilo s stališča

³ 128. člen je takrat določal:

(1) Dedovanje premoženja osebe, ki je uživala socialno ali drugo pomoč družbene skupnosti, se omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Ta omejitev se izvede tako, da del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete socialne ali druge pomoči družbene skupnosti, postane družbena lastnina.

(2) Premoženje, ki postane družbena lastnina, se s sklepom sodišča izroči družbenopravni osebi, ki je pomoč dala. Če se mora to premoženje, v skladu z veljavnimi predpisi, izročiti drugi družbenopravni osebi, je ta dolžna izplačati vrednost zapustniku dane socialne ali druge pomoči družbenopravni osebi, ki je pomoč dala.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena sodišče odloči, da dedujejo dediči vse zapustnikovo premoženje, če se ti, v soglasju z družbenopravno osebo, ki je dajala zapustniku socialno ali drugo pomoč, obvežejo tej povrniti vrednost dane pomoči.

⁴ Uradni list SRS, št. 15/76 in 23/78 ter Uradni list RS, št. 17/91-I.

⁵ Uradni list RS, št. 117-4907/00.

33. člena Ustave Republike Slovenije, ki zagotavlja pravico do zasebne lastnine in dedovanja, sporno, da so smeli dediči na podlagi takrat veljavnega tretjega odstavka 128. člena ZD povrniti vrednost prejete pomoči le v soglasju z dajalcem te pomoči. Je pa ob tem v obrazložitvi odločbe navedlo tudi, da je zakonodajalec z ureditvijo v 128. členu ZD »posegel v pravico do zasebne lastnine in dedovanja (33. člen Ustave) zaradi varstva pravice do socialne varnosti drugih državljanov (prvi odstavek 50. člena Ustave). Za doseg tega cilja je bil poseg v pravico iz 33. člena Ustave nujen. Po določbi prvega odstavka 50. člena Ustave imajo državljani pod pogoji, določenimi z zakonom, pravico do socialne varnosti. Socialna država (2. člen Ustave) je na temelju pravice do socialne varnosti ogroženemu posamezniku dolžna zagotoviti ustrezno pomoč in te pravice posameznika ne sme ogroziti z neupravičenim siromašenjem skladov za zagotavljanje te pomoči. Varstvo pravice do socialne varnosti posameznika v konkretnem primeru zahteva, da država dobi vrnjena sredstva pomoči, ki so jo dobile osebe, ki so v času prejemanja pomoči sicer imele premoženje, vendar so ga potrebovale zase in samo po sebi to premoženje ni prinašalo dohodka. V takšnem primeru je ustavno dopustno, da se država potem, ko oseba pomoči ne potrebuje več, poplača iz njenega premoženja, ki bi ga sicer dobili dediči. V nasprotnem primeru bi država neupravičeno zmanjševala sredstva za zagotavljanje pomoči drugim, ki to pomoč potrebujejo, ker nimajo drugih ustreznih sredstev za življenje.«

Glede na opisano menimo, da je veljavna ureditev, upošteva je ureditev v 54.a členu ZSVarPre, ustreznost in predlog ni primeren za nadaljnjo obravnavo.

Miha VERČKO
generalni direktor

Pripravila:
Mihaela Bevc
sekretarka